



GHELINOVA MÁŠLOVKA

ŘÍHA, Jan, České ovoce I. Hrušky. 3. nezměněné vyd, Praha: Čsl. grafická unie, 1937.

Von Ghelin's Butterbirne - Beurré de Ghelin



GHELINOVA MÁŠLOVKA

Za tuto výbornou pozdní hrušku děkujeme Belgii, kdež byla De Ghelina v Monsu vy-pěstována z jádra asi v letech čtyřicátých devatenáctého století. Do obchodu a tím v širší známost ji uvedl závod Verschaffeltův v Gentu asi v roce 1862.

Nerozšířila se dosud tak, jak by toho zasluhovala pro vzácnou chuť, málokdo ji zná a málokde se pěstuje, čehož asi příčina, že ne všude se vyvine k plné dokonalosti. Z některých míst bylo oznámeno, že roste dobře a hojně plodí, ale že zůstanou plody drobné, kamenité a vadnou, takže nejsou vůbec k potřebě. Tak se stává v půdě suché, hubené nebo šterkovité, kdežto v půdě příznivé hruškám, na př. v zahradě Zemského pomologického ústavu v Troji, vyvinuje se krásně, takže nelze sobě přátí lepší hrušky.

K plnému zdaru vyžaduje půdy teplé, hluboké a vlhounké, co možná výživné, ať jest to již písčité hlínka, či kyprá, propustná jílovka, jen když hluboká; stanovisko nutno zvoliti teplé a chráněné proti studeným větrům, na př. na teplých stráních, blíže stavení, zdí, či ještě lépe přímo na těchto ve tvaru palmety. Pro pěstování ve velkém se nehodí, za to však každému, kdo chce mítí ve své zahradě něco výborného a může jí poskytnouti půdu, ve které se jí daří.

Co se stromu týče, lépe voliti volně rostoucí krsek nebo polokmen. Daří se sice za vhodných podmínek i na stromě vysokém, plody však zůstanou příliš drobné a pak máme pro vysoké stromy vhodnější odrůdy.

Hodí se také velmi dobře k pěstování krsků uměle vedených ve tvaru jakémkoliv, že však na kdouli velice zvolna roste, má se na této používati jen pro tvary malé, na př. všelijaké věncoví, kdežto k výchově jehlanců a palmet lépe bráti stromky šlechtěné na plánce.

Jinak vyniká strom zdravým vzrůstem, nezmrzá a netrpí plísňemi; ploditi začíná brzo, často již ve školce a plodí stále, hojně a málokdy zplna vynechává; následkem toho přestává růsti, zůstane malý a jest nutno udržovati jej hnojením v plném vzrůstu. Řez má se omeziti jen na nejnnutnější.

Ve školce roste pěkně jehlancovitě do výše, vyvinuje štíhlé letorosty, téměř stejnoměrně silné, jež bývají často zakončeny květovým poupětem, pod oky jsou zcela málo zprohýbané, zeleně hnědé, na slunci tmavší a nenápadně čárkovitě tečkované.

Silně vyvinutá oka jsou baňatá, ostře zakončená, dílem stříbřitě šupinatá a jen špičkou odstálá, jsou na patkách zcela krátkých, silněji vydutých, s třemi tupými žebérky, z nichž střední bývá silněji vyvinuto. (Viz obraz.)

Na jaře rašící lístky jsou jasně zelené, lehounce přihnědlé a mají kraj lehce ochmýřený; později v plném vývoji bývají dlouhé asi 76 mm, široké 54 mm, vejčité, do špičky klínovitě protažené, u stopky zaokrouhlené, po délce rovné, našíř jen některé lehce prohnuté; jsou na řapících dlouhých 25—30 mm, s palisty jednotlivě širšími a jako kosa ohnutými anebo úzkými, dlouhými, s okrajem zubatým; příplodní listy bývají stejně veliké, eliptické, ke špičce i řapíku stejně zaokrouhlené a krátce špičaté; kraj mají jemnější, často sotva znatelně pilovitý, jsou na řapících až 45 mm dlouhých.

Z dlouhých, štíhlých, hnědě, zřídkaždy stříbřitě šupinatých pupat vykvétají pěkné, asi 38 mm v průměru mající květy, z dlouze okrouhlých, vzájemně se nedotýkajících plátků složené, v malých chomáčcích. (Viz obraz.)

Velikost plodu se různí. Stromy vysokokmenné mívají plody asi tak veliké, jak znázorňuje nejmenší, zelený plod na barevném obraze ve váze 100—110 g, polokmeny dávají plody 130—150 g těžké, jehlanec 160—180 g; podobné plody sloužily k zhotovení barevného obrazu; na špalíru a při pečlivé kultuře byly vypěstovány plody těžké až 280 g. Tvarem se málo od sebe různí, některé jsou ke stopce štíhlejší, protáhlejší, často po jedné straně i prohnuté, končice špičkou zúženou, jiné jsou baňatější a končí širokou špičkou, tak jako uřatou, kulatost průměru jest velice nestejná, stlačená a zhranatělá; hledíme-li na plod od stopky, jest základna jeho hrubě trojhranná, povrch malých plodů bývá méně, velkých hojně zhrbolen a na mnohých místech táhne se mělká rýha od stopky až po kalich.

Kalich bývá také nestejný, na velkých plodech otevřený, z ústí dlouhých, černavých, u spodu žlutavých, sem tam převislých složený, na malých bývá malý, jen pootevřený, často i chybí, vězí v jamce nestejně hluboké, po kraji zhrbolené, na širokém, šikmém temeni plodu.

Silná, dřevnatá stopka bývá mírně zakřivená, oblá, dílem zelená, dílem rzivě žlutohnědá, vystale tečkovaná; na některých nalezneme maličké oko; trčí z trojhranné, hrbolaté, hlubší jamky a bývá přimáčknuta některým hrbolem na stranu.

Jemná, hladká slupka se leskne na slunečné straně více než ve stínu, se stromu jest zelená a zarudlá, později zežloutne na loži až do zlatova, ve stínu zůstává mdle žlutá; strana sluncem ožehlá bývá sličně, většinou jen lehce, dílem sytěji, tak jako mramorovaně začervenalá; jemné, rzivé tečky pokrývají celý plod, jsou na slunečné straně nápadnější, ve stínu se ztrácejí, některé plody jsou kolem kalicha pokryty hustou, dále pak jemnou, drobnou rzí, jiné jen sem tam něco málo — jednotlivě zůstávají zcela žluté a beze rzi. Příjemně voní.

Bělavá dužnina se mění do žlutava, přetéká šřavou, jest velmi jemná, úplně se v ústech rozplývá, chuť její je skvostná, velice libě kořeněná a úplně sladká.

Dutoosý, hrubší zrninou obklopený jaderník chová v prostranných pouzdrech pěkně vyvinutá, na obě strany zašpičatělá, hnědá, po špičkách červenavá jádra.

Česati se má až v říjnu, čím déle na stromě, tím lepší, opatrně se ukládá, načež, podle předchozího léta, někdy již první dny, jindy kolem polovice listopadu k jídlu dospívá. Zřídkaždy uzrává již v prvních dnech října — pak zraje nenáhle až do polovice prosince.

Výborná stolní hruška a jistě by se dobře prodávala. Bláha o ní napsal: Strom z mládí roste bujně, jest záhy velmi úrodný, proto se v brzku vyčerpá a zůstává malý, ovoce neúhledné, nestejně vyvinuté, jest v uzrání výborné jakosti, potrvá delší dobu, aniž by hniličila.

V zahradách Zemského pomologického ústavu v Troji mají ji pod číslem 79, Ghelinova máslovka. Její popisy se nalézají v „Handbuch der Obstkunde“ čís. 745, Von Ghelin's Butterbirne, Leroy „Dictionnaire de Pomologie“, čís. 212, Beurré de Ghelin, Thomas: Déléces Fontaine.

